

Monika NOVIELLO

NAPŁYW LUDNOŚCI DO WŁOCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OSÓB NIEPEŁNOLETNICH

Abstrakt:

Artykuł przedstawia migracje ludności do Włoch z krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu ze szczególnym uwzględnieniem problemu organizacji napływu ludności i pomocy ze strony państwa włoskiego (akcja Mare Nostrum) oraz państw członkowskich Unii Europejskiej (akcja Triton). Migracja do Europy w ostatnich dziesięcioleciach stała się przyczyną poważnych problemów, zwłaszcza dla Włoch. Jest to kraj tranzytowy, w którym przyrost liczby migrantów sprawił, że organizacja niezbędnego systemu ich identyfikacji przekracza możliwości ośrodków administracji państwowej. Za główne przyczyny migracji ludności uważa się ucieczkę przed konfliktami i prześladowaniami, chęć poprawy jakości życia poprzez szukanie zatrudnienia oraz przyjazd do członków rodziny, którzy już wcześniej osiedlili się na terytorium Włoch. Napływ ludności, zwłaszcza niepełnoletnich nie posiadających opieki, zobowiązuje państwo włoskie do udzielenia tym osobom natychmiastowego wsparcia i nie przewiduje wydalenia ich z terytorium kraju. Pozostający bez opieki są w szczególny sposób narażeni na działania ze strony organizacji przestępczych, które uzyskują dochody poprzez wykorzystywanie nieletnich oraz nielegalny handel ludźmi.

Słowa kluczowe: Włochy, nielegalna migracja, Mare Nostrum, Triton.

Wprowadzenie

Początek XXI wieku zaznaczył się szczególnym nasileniem napływu ludności do krajów Unii Europejskiej. Migracje te jeszcze bardziej nasiliły się w ostatnim pięcioleciu, a ich główną przyczyną są konflikty na Bliskim Wschodzie oraz w Środkowej i Północnej Afryce. Dynamika migracji do poszczególnych krajów jest w dużym stopniu zależna od geograficznego położenia państw Europy, gdyż główną drogą napływu ludności, zwłaszcza z Afryki, jest droga morska. W związku z tym niektóre kraje, zwłaszcza Włochy i Hiszpania, są swego rodzaju pomostem do Europy dla tysięcy ludzi uciekających przed konfliktami lub w poszukiwaniu lepszego życia. Niektóre włoskie porty morskie, takie jak Augusta i Pozzallo na Sycylii oraz port na wyspie Lampedusa, stały się celem wielu desperackich wypraw do Europy, z których wiele skończyło się

tragicznie w wyniku zatonięcia słabych jednostek pływających wykorzystanych do międzykontynentalnych przepraw.

Celem artykułu jest przedstawienie dynamiki imigracji do Włoch, z uwzględnieniem ostatnich lat, kiedy to napływ imigrantów stał się jednym z największych problemów tego kraju. Szczególną uwagę zwrócono na status imigranta, jego wiek i pochodzenie. Poddano analizie zarówno imigrację legalną jak i nielegalną. Poruszono kwestie organizacyjne napływu ludności, akcję *Mare Nostrum*, której kontynuacją jest akcja *Triton* oraz zwrócono uwagę na rozlokowanie ludności w centrach imigracyjnych na terenie Włoch. Przedstawiono także sposób funkcjonowania tych instytucji oraz ich podstawowe zadania. Innym istotnym celem artykułu jest przedstawienie powodów uzyskania przez imigrantów obywatelstwa lub, kiedy okazało się to niemożliwe - pozwolenia na pobyt. Jest to szczególnie ważne, gdyż łatwość uzyskania tych dokumentów stymuluje kolejne napływy ludności. Powołując się na dane Organizacji *Save the Children* przybliżono również problematykę rosnącej nielegalnej imigracji niepełnoletnich oraz walkę z tym zjawiskiem.

Dynamika imigracji do Włoch w latach 2012-2016

Włochy nie zawsze były krajem przyjmującym imigrantów. Zaraz po zjednoczeniu państwa w 1861 roku, kiedy to połączono istniejące na Półwyspie Apenińskim królestwa i księstwa w jeden organizm nazwany Italią, odnotowano znaczący wzrost emigracji, zwłaszcza z obszarów byłego Królestwa Obojga Sycylii (Guerri 2014; Noviello 2015). Również lata pięćdziesiąte ubiegłego wieku zaznaczyły się w historii Włoch jako okres nasilającej się emigracji zwłaszcza do Niemiec, Szwajcarii i Francji (Bettini 2014, str 6; Lopreno 2015). Związane było to z powstaniem republiki i niezadowoleniem ludności zwłaszcza południowej części kraju z przyjętego ustroju państwa.

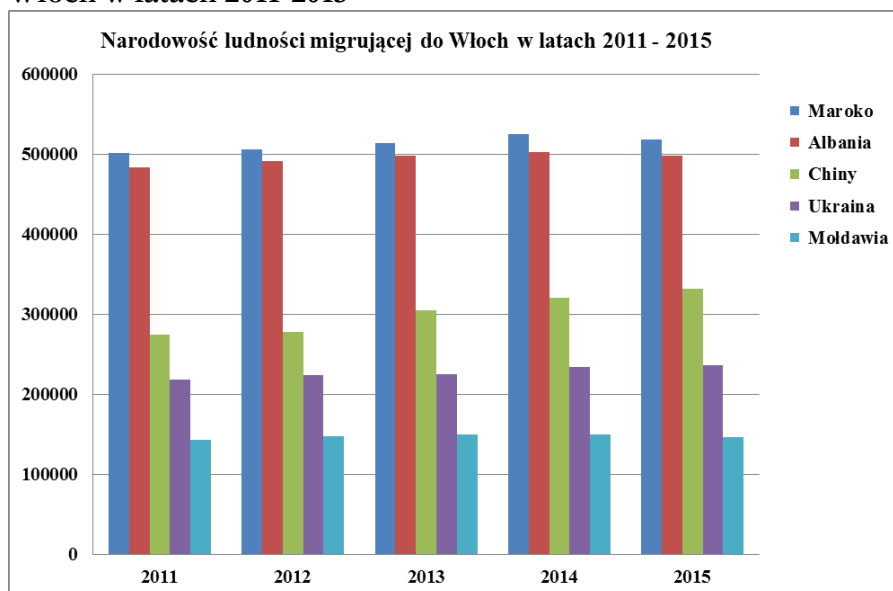
Włochy są krajem, gdzie problemy migracyjne szczególnie zaznaczają się w historii. Również obecnie odnotowuje się dwa podstawowe rodzaje migracji. Włosi emigrują na północ kontynentu, głównie do Niemiec, Wielkiej Brytanii i Szwajcarii w poszukiwaniu pracy lub w celu kontynuacji nauki na renomowanych uczelniach europejskich (Pugliese 2015, s. 29-30). W tym samym czasie na teren Włoch napływa ludność z północnych wybrzeży Afryki i z Bliskiego Wschodu. Napływ imigrantów w ostatnich latach rośnie z roku na rok, a wśród przybywających przeważają głównie osoby pomiędzy 25 a 45 rokiem życia. Stanowią oni siłę roboczą kraju zwłaszcza w sektorze rolnictwa i przemysłu. Osoby te uzyskały możliwość meldunku na terenie Włoch (*wł. residenza*), co oznacza, iż posiadają umowę o pracę, albo uzyskały pozwolenie na pobyt i zameldowanie dzięki obecności innych członków ich rodziny na terenie Włoch, którzy takie prawo uzyskali wcześniej.

Przyrost liczby imigrantów we Włoszech sprawia, iż coraz trudniej jest im uzyskać zatrudnienie. Według oficjalnych statystyk od 2012 roku przybyło ich o 1/4, z około 4,1 mln do przeszło 5 mln w roku 2015. Jest to fakt

niepokojący z gospodarczego punktu widzenia, gdyż Włochy nie będą w stanie pokryć rosnących kosztów związanych z zapewnieniem imigrantom odpowiednich warunków egzystencji, a zwłaszcza bezpłatnego dostępu do służby zdrowia.

Analizując tendencje napływu ludności na terytorium Włoch należy zwrócić uwagę na pochodzenie i narodowość przybywającej ludności. Jest to bardzo istotne dla zachowania tożsamości cywilizacyjnej Włoch w obliczu wzrostu wpływów kulturowych imigrantów, co przejawia się m.in. zamianą budynków użyteczności publicznej (szkoły, świetlice), które stają się miejscami kultu religijnego dla wyznawców religii muzułmańskiej (Wilczyński 2015). Duże zmiany obserwuje się również w handlu, gdzie nowo powstałe sklepy oferują wiele produktów importowanych z Afryki i Bliskiego Wschodu. Zaobserwowano, iż ludność przybywająca na terytorium Włoch charakteryzuje się swego rodzaju izolacją kulturową, co obserwuje się głównie w aspekcie kulinarnym i sposobie spędzania wolnego czasu. Według statystyk ISTAT¹ największy udział wśród imigrantów we Włoszech mają Marokańczycy i Albańczycy, a więc przybysze z krajów muzułmańskich. We Włoszech żyje obecnie ponad 518 tysięcy Marokańczyków i prawie 500 tysięcy Albańczyków. Ich liczba spadła w stosunku do 2014 roku, rośnie zaś liczba przybywających Chińczyków (332 tysiące w 2015 roku).

Ryc. 1. Zmiany pochodzenia imigrantów zamieszkałych na terytorium Włoch w latach 2011-2015

Źródło: Opracowano na podstawie danych ISTAT

¹ ISTAT (wł.) Istituto Statale di Statistica, odpowiednik polskiego GUS.

Analizując motywy migracji ludności na teren Włoch należy wyznaczyć pięć podstawowych przyczyn, dla których obcokrajowcy zostawiają ojczyznę i udają się na terytorium innego kraju. Do podstawowych motywów migracji ludności zaliczyć należy: (1) poszukiwanie pracy, (2) połączenie z członkami rodziny już mieszkających we Włoszech, (3) zdobycie wykształcenia, (4) ubieganie się o status uchodźcy i azyl, oraz (5) inna możliwość uzyskania zameldowania. Dokonana analiza danych wykazuje, że najczęściej osób przybywa do Włoch z powodów rodzinnych. Na terytorium tego kraju z przyczyn rodzinnych przybyło w 2014 roku ponad 13,5 tys. Marokańczyków, i ponad 9,5 tys. Albańczyków. Wśród osób przybywających w celu znalezienia pracy najczęściej jest Hindusów, Marokańczyków, Pakistańczyków, Chińczyków i Ukraińców. Pozytywnie rozpatrzono w tym samym roku ponad 7 tysięcy wniosków o azyl, których autorami byli przybysze z Nigerii. Takie samo uprawnienie uzyskały liczne grupy migrantów z Pakistanu, Senegalu, Bangladeszu i Ghany. Azyl jest wg Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka prawem każdego człowieka, który jest prześladowany na terytorium własnego kraju.²

Tab.1: Podstawowe przyczyny napływu ludności do Włoch z podziałem na kraje odgrywające największe znaczenie w migracji w roku 2014

Miejsce w klasyfikacji	praca	rodzina	nauka	azyl	zameldowanie
I	India (5663)	Maroko (13561)	Chiny (5091)	Nigeria (7065)	Albania (3234)
II	Maroko (5616)	Albania (9503)	USA (3200)	Pakistan (5489)	Nigeria (1106)
III	Pakistan (4314)	Chiny (7519)	Brasile (1774)	Senegal (3265)	Egipt (952)
IV	Chiny (4069)	India (5973)	Rosja (1072)	Banglades z (2852)	Maroko (851)
V	Ukraina (3916)	Sri Lanka (4771)	India (895)	Ghana (1544)	Ukraina (818)

Źródło: Opracowano na podstawie danych ISTAT (2014)

Włochy są krajem przyjmującym wiele osób, które chcą kontynuować naukę. Jest to związane z dużą i urozmaiconą ofertą edukacyjną włoskich uniwersytetów. Nie małe znaczenie ma również aspekt bogactwa architektonicznego, historycznego i kulinarnego tego kraju. Największy udział

² Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, która powstała w Paryżu w 1948 roku jest zbiorem praw człowieka i zasad ich stosowania uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. Artykuł 14 tej deklaracji nawiązuje do prawa o ubieganie się o azyl - *1. Każdy człowiek ma prawo ubiegać się o azyl i korzystać z niego w innym kraju w razie prześladowania. 2. Nie można powoływać się na to prawo w przypadku ściągania wszczętego rzeczywistego z powodu popełnienia przestępstwa pospolitego lub czynu sprzecznego z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych.*

wśród zagranicznych studentów mają Chińczycy, Amerykanie oraz Brazylijczycy i Rosjanie. Należy podkreślić, iż spośród krajów, których mieszkańcy przybywają do Włoch w celach edukacyjnych, państwa, gdzie obecnie toczą się konflikty znajdują się na ostatnich miejscach tej listy.

Akcja *Mare Nostrum* i *Triton*

Włochy są krajem, gdzie w ostatnich latach szczególnie obserwuje się napływ ludności z krajów Północnej i Środkowej Afryki oraz z Bliskiego Wschodu. Liczne konflikty na tych terenach, głównie na tle religijnym i politycznym zmuszają ludność do desperackiej ucieczki, która w wielu wypadkach kończy się tragiczną śmiercią w wodach Morza Śródziemnego. Dlatego też państwo włoskie podjęło się misji ratowania imigrantów, którzy usiłują sforsować Kanał Sycylijski i dostać się z wybrzeży Libii do Europy. Akcję pod nazwą *Mare Nostrum* (pol. *Nasze Morze*), rozpoczęto 18 października 2013 roku i została ona zorganizowana przez włoską Marynarkę Wojenną (*wł. Marina Militare*)³ i Włoskie Siły Powietrzne (*wł. Aeronautica Militare*)⁴. Była ona reakcją na tragiczne wydarzenia, które miały miejsce 3 października tego samego roku. W dniu tym, na wodach terytorialnych Włoch pod wpływem pożaru, który wybuchł na pokładzie, zatonął libijski statek przeznaczony do transportu imigrantów. W wyniku tej katastrofy zginęło 366 osób, 20 osób uznano za zaginione, a przeżyło tylko 155 osób, w tym 42 nieletnich. Dla upamiętnienia tej największej tragedii na wodach Morza Śródziemnego, 3 października stał się we Włoszech Dniem Pamięci Ofiar Imigracji, którego celem jest podniesienie poziomu świadomości społecznej i solidarności w stosunku do migrantów. Po zatonięciu statku włoski rząd postanowił wzmocnić krajowy system monitoringu i udzielić pomocy napływającej ludności, aby tragedia z początku października już się nie powtórzyła. Akcja *Mare Nostrum* trwała do 31 października 2014 roku, a zaangażowane w nią były tylko dwa kraje Unii Europejskiej - Włochy i Słowenia (Busonero, 2014). W 2014 roku, kiedy to problem napływu imigrantów do Włoch przybrał formę zagrażającą włoskiej polityce wewnętrznej, kraje członkowskie Unii Europejskiej postanowiły wesprzeć działania podjęte przez Włochów i zewnętrznie kontrolować sytuację. Dlatego też akcja *Mare Nostrum* została zastąpiona akcją *Triton* zorganizowaną przez organizację europejską Frontex mającą za zadanie ochronę granic krajów

³ Włoska Marynarka Wojenna (*wł. Marina Militare*) stanowi obok policji, carabinieri i Włoskich Sił Powietrznych jedną z czterech sił zbrojnych Republiki Włoskiej. Powstała w 1946 roku zastępując Regia Marina – Marynarkę Wojenną Zjednoczonego Królestwa Włoch. W ostatnim dziesięcioleciu bierze intensywny udział w akcjach koordynujących migrację drogą morską, głównie z krajów Afryki Północnej.

⁴ Włoskie Siły Powietrzne (*wł. Aeronautica Militare*) powstała z przekształcenia nazwy Regia Aeronautica założonej przez króla Wiktora Emanuela III w 1923 roku. Od 18 czerwca 1946 roku w wyniku proklamacji Republiki Włoskiej nosi nazwę Aeronautica Militare Italiana. Służby te biorą czynny udział w akcji monitoringu napływu ludności drogą morską.

członkowskich Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem granic na Morzu Śródziemnym. Akcja rozpoczęła się 1 listopada 2014 roku i angażuje 15 krajów członkowskich Unii (Islandia, Finlandia, Norwegia, Szwecja, Niemcy, Holandia, Francja, Hiszpania, Portugalia, Włochy, Austria, Szwajcaria, Rumunia, Polska, Litwa i Malta) i jest ogromnym wsparciem dla Włoch, które nie były w stanie samodzielnie podjąć problemowi wobec narastającej fali migrantów. Koszty miesięczne akcji *Mare Nostrum* szacowano na 9 milionów euro.

Podczas akcji Tryton wykorzystywane są dwa samoloty nadzoru, trzy statki i siedem zespołów pracowników prowadzących działania wywiadowcze, zapewniające kontrolę i identyfikację napływającej ludności. Budżet akcji szacowany jest na 2,9 mln euro miesięcznie. Wydawać by się mogło, że Frontex jest w stanie kontrolować sytuację i zapobiegać przypadkom zatonięcia statków z migrantami. Okazuje się jednak, że mimo akcji *Triton*, liczba ofiar podróży do Europy wzrosła w 2015 roku. W tych okolicznościach podjęto decyzję o poszerzeniu obszar kontroli wód na Morzu Śródziemnym do 138 mil morskich na południe od Sycylii. Podobna akcja pod nazwą *Posejdon* ma miejsce w Grecji, gdzie również problem napływu imigrantów staje się zagrożeniem dla polityki wewnętrznej tego kraju (Komisja Europejska, 2015).

Organizacja napływu ludności do Włoch

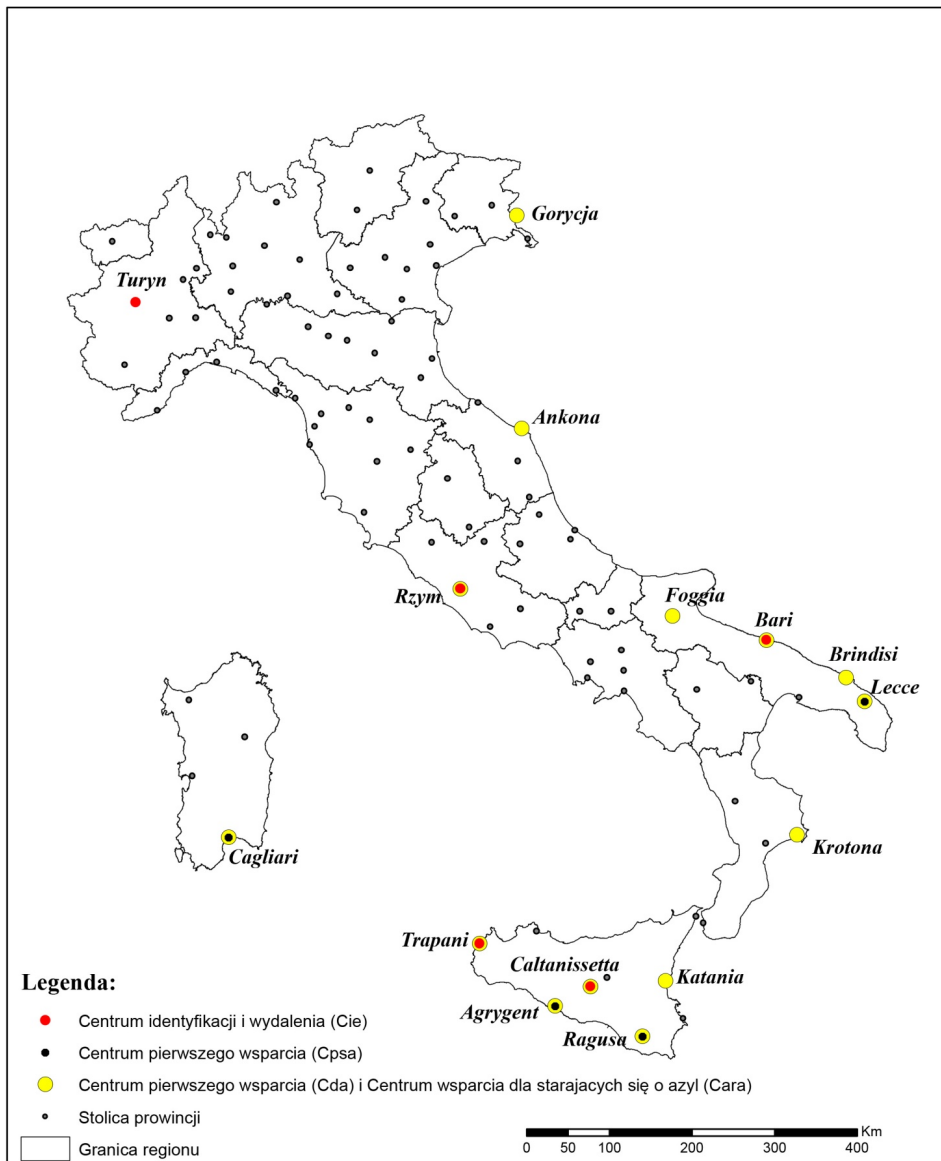
Istotnym aspektem prowadzonych akcji *Mare Nostrum* i *Triton* jest organizacja identyfikacji i rejestracji ludności przybywającej do Europy. Z tego też powodu na terenie kraju powstały cztery rodzaje instytucji, które mają za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa, identyfikacji i decydują o dalszych losach imigrantów. Struktury te w 2015 roku dzieliły się na:

- 14 ośrodków odbioru imigrantów (*Centro di accoglienza, Cda*) i ośrodków dla osób ubiegających się o azyl (*Centro di Richiedenti Asilo, Cara*), do których kierowani są imigranci z ośrodków pierwszego wsparcia rozmieszczonych na południu kraju (*Centro di Primo Soccorso e Accoglienza, Cpsa*)
- 5 ośrodków identyfikacji i wydalenia (*Centro di Identificazione ed Espulsione, Cie*)
- 1861 struktur tymczasowych
- 430 projektów systemu ochrony azylantów i uchodźców, traktowanych jako struktury drugiego wsparcia - SPRAR (*Sistema di Protezione Richiedenti Asilo e Rifugiati*)

Imigranci w centrach pierwszego wsparcia takich jak Lampedusa, Agrigento, Ragusa, Cagliari i Lecce, zaraz po dotarciu na ląd mają zagwarantowaną pierwszą pomoc medyczną, wykonuje im się zdjęcia identyfikacyjne i tu również mogą starać się o ochronę międzynarodową imigranta. W zależności m.in. od stanu zdrowia, zostają przeniesieni do Cda, Cara lub Cie. W ośrodkach odbioru imigrantów (Cda) imigranci zostają zidentyfikowani, a osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową zostają wysyłane do ośrodków dla osób ubiegających

się o azyl (Cara). W przypadku osób, które pojawiły się na terytorium Włoch nielegalnie (nie przysługuje im ochrona międzynarodowa) zostają skierowani do Cie. W porównaniu z innymi ośrodkami imigranci nie mają możliwości swobodnego opuszczenia struktury. W 2014 roku średni okres przebywania nielegalnego uchodźcy w centrum Cie wahał się od 55 dni w centrum w Bari, 50 w Trapani, 32 w Rzymie i Turynie oraz 24 dni w Caltanissetta (Ryc. 2).

Ryc. 2. Rozmieszczenie Cpsa, Cda, Cara i Cie na terytorium Włoch w 2015 roku

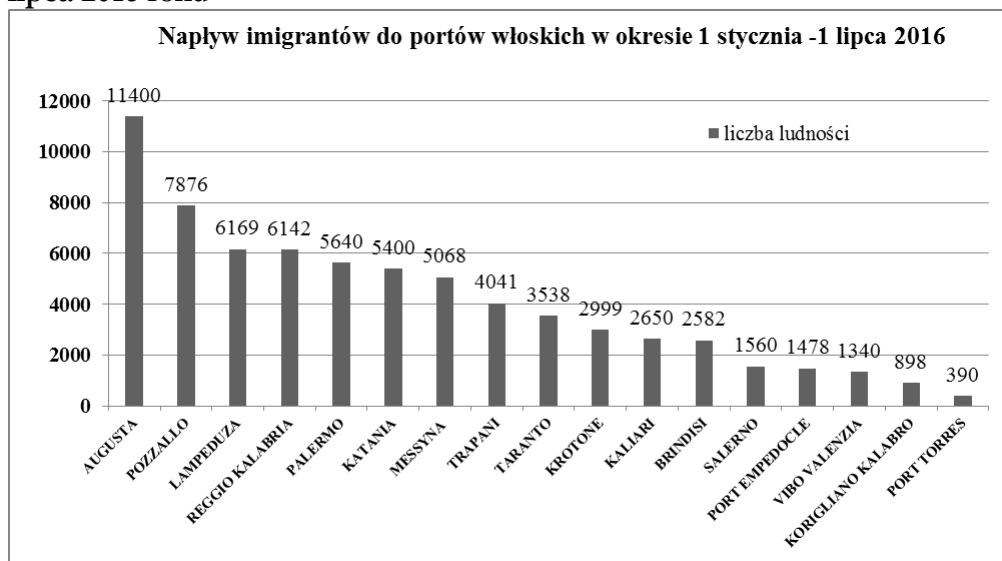
Źródło: Opracowano na podstawie raportu Włoskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 2016

Centra drugiego wsparcia przeznaczone są dla tych imigrantów, którzy otrzymali już pierwszą pomoc w centrach Cda i Cara. Obecnie z powodu przeludnienia centrów pierwszego wsparcia wielu imigrantów kierowanych jest bezpośrednio do Sprar.

Bieżący napływ imigrantów do Włoch

Włochy są krajem o najdłuższej linii brzegowej w Europie (prawie 5 tys. km), wzdłuż której wybudowano liczne porty morskie. Wiele z nich, o mniejszym znaczeniu handlowym, stało się główną meta dla napływającej z Afryki i Bliskiego Wschodu ludności. Przedstawiona analiza napływu ludności w przedziale czasowym od 1 stycznia do 1 lipca 2016 wskazuje, iż największy napływ ludności odnotowuje się do portów położonych w regionie Sycylii (8 portów - Augusta, Pozzallo, Lampedusa, Palermo, Messina, Catania, Trapani, Porto Empedocle), gdzie odnotowano napływ 36 812 osób. Drugim regionem o znacznej ilości napływającej ludności jest Kalabria, gdzie do portów w Reggio Calabria, Crotona i Corigliano Calabro napłynęło 10 039 imigrantów. Pozostałe porty, które przyjmują uchodźców położone są w regionach Apulia (port w Taranto i Brindisi), na Sardynii (port w Cagliari i Vibo Valenzia) oraz w Kampanii (port w Salerno). Łączna liczba imigrantów w badanym okresie czasowym wyniosła prawie 72 tys. osób.

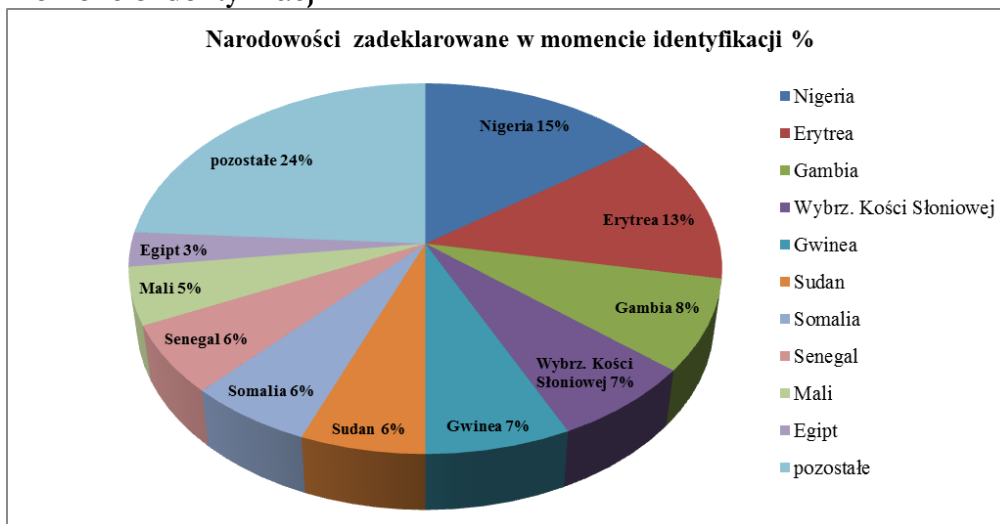
Ryc. 3. Napływ migrantów do portów włoskich w okresie 1 stycznia – 1 lipca 2016 roku

Źródło: Opracowano na podstawie raportu Włoskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 2016

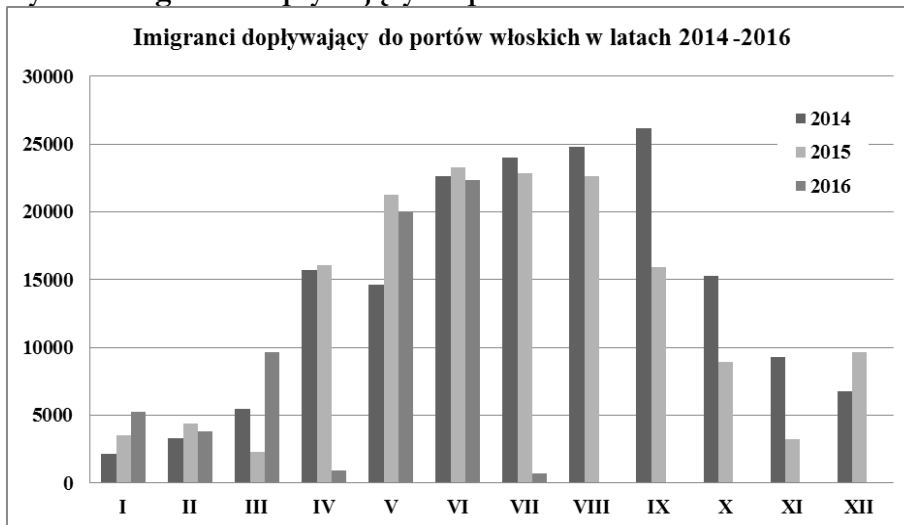
Z przeprowadzonej identyfikacji ludności wynika też, iż największy odsetek imigrantów napływających do Włoch i rozpoczynających swoją podróż na północnych wybrzeżach Afryki to mieszkańcy Nigerii, Erytrei, Gambii, Wybrzeża Kości Słoniowej, Gwinei, Sudanu i Somalii (Ryc. 4). Jest też wielu imigrantów z Senegalu, Mali oraz Egiptu.

Ryc. 4. Napływ ludności z Afryki i jej narodowość zadeklarowana w momencie identyfikacji

Źródło: Opracowano na podstawie raportu Włoskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 2016

Ryc. 5. Imigranci dopływający do portów włoskich w latach 2014 – 2016

Źródło: Opracowano na podstawie raportu Włoskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 2016

Istotne znaczenie ma również analiza okresu napływu ludności na terytorium Włoch. Imigranci decydują się głównie na podróż w okresie miesięcy letnich, kiedy warunki klimatyczne są bardziej sprzyjające, mniejsze jest ryzyko zatonięcia podczas występujących często w okresie zimowym burz i temperatury powietrza są łagodne. Analiza napływu ludności w latach 2014 - 2016 wskazuje te prawidłowości. W 2014 roku do Włoch dotarło 170,1 tys. imigrantów, w 2015 było ich nieco ponad 153 tys., zaś w 2016 roku (do 1 lipca włącznie) dotarło 70,9 tys. osób (Ryc. 5.).

Rozmieszczenie imigrantów na terenie Włoch

Imigranci przybywający na terytorium Włoch podzielić można na:

- (1) przebywających w centrach pierwszego wsparcia,
- (2) w strukturach tymczasowych
- (3) w obiektach systemu ochrony azylantów i uchodźców.

Największa liczba imigrantów przebywa na terenie Lombardii i Sycylii. Na terenie regionu Lombardii przebywa obecnie najwięcej imigrantów w strukturach tymczasowych (16 234 osoby). W pozostałych regionach wartości te nie przekraczają 10 000 osób (Kampania – 9 080, Piemont – 8 883, Toskania – 8 469 i Wenecja Euganejska – 7 945 osób). W regionie Sycylia, gdzie przebywa najwięcej imigrantów liczba osób w tego typu strukturach wynosi nieco powyżej 4,7 tys. Nie oznacza to, iż imigranci zostają natychmiast przewożeni z Sycylii do innych regionów. Ludność ta przebywa głównie w centrach pierwszego wsparcia (5 283 osoby) i obiektach systemu ochrony azylantów i uchodźców (4 070 osób).

Na dzień 1 lipca 2016 roku w strukturach tymczasowych przebywało we Włoszech ponad 97 tys. imigrantów, w centrach pierwszego wsparcia prawie 15 tys. osób, w obiektach systemu ochrony azylantów i uchodźców nieco ponad 20 tys. osób, co daje łącznie wartość 132 331 imigrantów (Tab. 2.)

Problem migracji osób nieletnich

Nielegalny napływ osób nieletnich wiąże się przede wszystkim z przestępczym procederem polegającym na handlu ludźmi, pracą przymusową i wykorzystywaniem seksualnym. Ofiarą handlu nieletnimi jest każda osoba, która nie ukończyła 18. roku życia i jest pozbawiona podstawowych praw takich jak własna tożsamość, możliwość dorastania w rodzinie, opieka zdrowotna i oświata. Osoby te wykorzystywane są do żebractwa, prostytucji, przenoszenia narkotyków i w niektórych przypadkach stają się ofiarami handlu ludzkimi organami.⁵

⁵ Problem ten zauważono szczególnie podczas konferencji „*Handel nieletnimi – mali niewolnicy bez granic*”, która miała miejsce w Rzymie w lipcu 2002 roku, kiedy to podano, że tylko w 2008 roku na terenie Włoch odnotowano obecność 2 200 nieletnich prostytutek, z

Tab. 2. Rozmieszczenie imigrantów na terenie Włoch w podziale na regiony i rodzaj przyjmujących je struktur (aktualizacja 1.07.2016)

Nazwa regionu	Imigranci przebywający w strukturach tymczasowych	Imigranci przebywający w centrach pierwszego wsparcia	Miejsca zajęte w strukturach drugiego wsparcia - SPRAR (na 13.06.2016)	Imigranci ogółem	Procentowy udział imigrantów
Lombardia	16.234		1.069	17.303	13%
Sycylia	4.731	5.283	4.077	14.091	11%
Wenecja Euganejska	7.945	1.829	314	10.088	8%
Kampania	9.080		1.208	10.288	8%
Piemont	8.883		967	9.850	7%
Apulia	3.679	3.532	1.950	9.161	7%
Łacjum	4.795	871	4.129	9.795	7%
Toskania	8.469		646	9.115	7%
Emilia-Romania	7.106	495	995	8.596	6%
Kalabria	1.859	1.438	1.757	5.054	4%
Friuli-Wenecja Julijska	2.967	1.400	350	4.717	4%
Liguria	3.992		392	4.384	3%
Marche	3.529		589	4.118	3%
Sardynia	3.928		88	4.016	3%
Abruzja	2.677		227	2.904	2%
Trydent-Górna Adyga	2.090		146	2.236	2%
Umbria	1.914		368	2.282	2%
Molise	1.740		422	2.162	2%
Basilicata	1.460		413	1.873	1%
Dolina Aosty	298		0	298	0,2%
Włochy ogółem	97.376	14.848	20.107	132.331	100%

Źródło: Opracowano na podstawie raportu Włoskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 2016

Ofiarami tego typu migracji są głównie dzieci i nastolatki, którzy podróżując bez opieki dorosłych stają się dla organizacji przestępczych łatwą zdobyczą. Zmuszane są do wykonywania bardzo niebezpiecznych prac w

których ponad 40% pochodziło z Albanii. W 2000 roku granice Włoch przekroczyło ponad 8 tys. nieletnich, w tym 70% z Albanii 8% z Maroka i 5% z Rumunii.

rolnictwie, górnictwie, w fabrykach i na placach budowy. Jak podaje raport Save the Children w 2015 roku ofiarami nielegalnej migracji na świecie było 168 milionów niepełnoletnich. Szacuje się, że w Europie w 2015 roku było ich ponad 1,2 mln, a w samych Włoszech ponad 129 tysięcy. Skala handlu i wykorzystywania ludzi jest bardzo trudna do oszacowania, gdyż często proceder ten odbywa się w miejscach zamkniętych lub w mieszkaniach prywatnych. Osoby te są często przewożone potajemnie z jednego miasta do drugiego, co jeszcze bardziej utrudnia ocenę skali problemu.

Od początku stycznia do czerwca 2016 roku do Włoch przybyło drogą morską, uciekając od wojny, głodu i przemocy, 70 222 osoby, w tym 11 608 dzieci. Dzieci te, w przewadze chłopcy, pochodzą głównie z Gambii (1 578), Egiptu (1 575), Erytrei (1 465) i z Nigerii (814). W 2015 roku, w tym samym okresie przybyło do Włoch 6 496 niepełnoletnich, spośród których 4 410 bez opieki. W sumie w 2015 roku przybyło 12 360 dzieci i młodzieży poniżej 18 roku życia pozostających bez opieki, zaś w 2014 roku 13 026 osób. Aż 90% niepełnoletnich przybyło do Włoch bez opieki. Oznacza to, iż w momencie identyfikacji osoby te nie mogą zostać wydalone z terytorium Włoch. Należy podkreślić, iż pomimo wypadków i niebezpieczeństwa utraty życia, coraz więcej osób decyduje się na ucieczkę z własnego kraju, a pośród nich drastycznie rośnie liczba nieletnich pozostających bez opieki. Według raportu Save the Children w czerwcu 2015 roku przybyło do Włoch prawie 1 500 dzieci bez opieki, zaś w tym samym miesiącu w 2016 roku liczba ta wzrosła do 3 500 osób. Jest to bardzo poważny problem, który sprzyja wykorzystywaniu i handlu nieletnimi.

Wykorzystanie niepełnoletnich polega na czerpaniu nielegalnych zysków, wśród których wyróżnić można:

- Zmuszanie do prostytucji lub innych form aktywności seksualnych
- Praca pod przymusem
- Niewolnictwo
- Pobieranie organów wewnętrznych w celu nielegalnego handlu narządami

Walka z nielegalnym handlem ludnością jest bardzo trudna ze względu na to, iż ofiary nie mają możliwości lub odwagi zgłosić się na policję w celu poinformowania o ich sytuacji. Główna obawa polega na tym, iż ofiary obawiają się, iż zostaną wydalone z terytorium kraju, na którym się znajdują. Włochy starają się walczyć z tym problemem i dlatego też powołano specjalny program wsparcia ofiar przestępstw regulowany przez kodeks 13 228/2003, który przewiduje wsparcie i ochronę ofiar handlu. Zaś artykuł 18 Dekretu Ustawodawczego 286/98 wprowadził instrument ochrony socjalnej. Oznacza to, iż przepisy pozwalają na wyjście ofiary z sytuacji przemocy i dają możliwość pozostania legalnie na terytorium kraju, bez konieczności wskazania sprawcy przemocy, jak jest to ustalone w wielu krajach Europy. Prawo to aktualnie

stosuje się prawie wyłącznie w przypadkach wykorzystywania seksualnego, gdzie konieczne jest podanie informacji na temat sprawcy wykroczenia.

Do tej pory nie ma dokładnych statystyk na temat ofiar handlu i wykorzystywania ludzi. Dostępne dane są wynikiem szacunku i prognoz, które dają tylko przybliżony obraz wielkości zjawiska. We Włoszech, zgodnie z najnowszymi prognozami, liczbę ofiar niewolnictwa i wyzysku szacuje się na 129 600 osób (Global Slavery Index, 2016). Biorąc pod uwagę dane z 2015 roku, ofiary poddane ochronie liczyły 1 125 osób, z czego 75,2% to kobiety, spośród których 15, 7% niepełnoletnie. Z wywiadów przeprowadzonych pośród ofiar płci żeńskiej około 68% było zmuszanych do prostytucji, zaś prawie połowa ofiar płci męskiej zmuszanych było do kradzieży i napadów.

Włochy stały się krajem tranzytowym dla dzieci, kobiet i mężczyzn, które stają się ofiarami handlu i wykorzystania. Należy podkreślić, iż w 2016 roku odnotowano znaczny wzrost napływu dzieci niepełnoletnich pozostających bez opieki osób dorosłych. Migrujące dzieci bez opieki są szczególnie narażone na wyzysk, o czym informuje Europol⁶, który w 2015 roku zidentyfikował zaginięcie 10 000 dzieci przybyłych na terytorium Europy. We Włoszech na koniec 2015 roku było nieuchwytnych 6 135 małoletnich, głównie Erytrejczyków (1 571), Somalijczyków (1 459), Egipcjan (1 325) i Afgańczyków (649) (Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, 2015). Osoby te docierając na terytorium Włoch, nie zatrzymują się na długo, gdyż ich celem jest dotarcie do innych krajów Europy, zwłaszcza do Niemiec i Szwecji. W związku z tym, iż w ciągu kilku dni zmuszeni są na opuszczenie centrów pierwszego wsparcia znajdujących się na terytorium Włoch, podczas dalszej drogi zdani są na korzystania ze wsparcia grup organizujących transport na północ kontynentu. Podczas tej migracji giną ślady wielu dzieci stających się ofiarami nielegalnego handlu ludnością.

Zakończenie

Włochy ostatnich dekad, kiedy stały się swoistym pomostem dla setek tysięcy migrantów szukających w Europie swojego miejsca na ziemi, nie mogą być wizytówką zachodniej cywilizacji. Z każdym rokiem coraz bardziej widać, że państwo to, które i bez imigrantów ma trudne do złagodzenia wewnętrzne problemy, nie poradzi sobie zwłaszcza w obliczu mającej miejsce inwazji Afrykanów i mieszkańców Bliskiego Wschodu. Konieczna jest niewątpliwie pomoc innych państw, co powinno wynikać z europejskiej solidarności jak i odpowiedzialności tych, którzy do tej pory niefrasobliwie podchodzili do problemu imigracji, stymulując ją dodatkowo nieprzemyślanymi zachowaniami.

⁶ Europol, czyli Europejski Urząd Policji to policyjna agencja Unii Europejskiej z siedzibą w Hadze. Agencja rozpoczęła działanie w 1994 r., jako Europol Drugs Unit (EDU). W 1998 roku państwa członkowskie ratyfikowały Konwencję o Europolu, która weszła w życie jeszcze w październiku tego samego roku. Europejska agencja policyjna swoją pracę rozpoczęła 1 lipca 1999 roku, jednostka funkcjonuje do dzisiaj i posiada osobowość prawną.

Przywódcy Niemiec i członkowie elity politycznej Unii Europejskiej nie dostrzegali w inwazji obcej kulturowo ludności nic poza szansą na złagodzenie deficytu nisko kwalifikowanej siły roboczej. Konsekwencje tej krótkowzrocznej polityki płacą teraz Włochy, które z racji swojego położenia narażone są na ponoszenie największych kosztów związanych z przyjmowaniem migrantów, walki z szerzącą się przestępczością, pomocą humanitarną itd. Tak jak w przypadku innych państw „frontowych” Europy, konieczne jest zmniejszenie tempa napływu imigrantów, co nie będzie możliwe, jeżeli w państwach afrykańskich i bliskowschodnich nie będą zapewnione warunki do godnego życia, i jeżeli przywódcy europejscy nie zaprzestaną obłędnej polityki wielokulturowości, która doprowadzi do wielu tragedii w dającej się przewidzieć przyszłości.

Literatura:

- Bettini, G., Cela, E., 2014, *L'evoluzione storica delle migrazioni in Europa*, w: *L'evoluzione storica dei flussi migratori in Europa e in Italia*, MIUR, Venezia.
- Busonero, A., 2014, *Operazione "Mare Nostrum": una grande operazione umanitaria*, Informazioni della Difesa, Roma.
- European Commission, 2015, *European Commission makes progress on Agenda on Migration*, Bruksela. Pozyskano z: <http://europa.eu/rapid/press-release-IP-15-5039-en.htm>
- European Commission, 2016, *Communication from the Commission to the European Parliament. Fifth report on relocation and resettlement*, Bruksela. Pozyskano z: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160713/fifth-report-on-relocation-and-resettlement-en.pdf>
- Global Slavery Index, 2016, *Measures of vulnerability to modern slavery by country*. Pozyskano z: <http://www.globalslaveryindex.org/findings/>
- Guerri, G. B., 2014, *Il sangue del Sud. Antistoria del risorgimento e del brigantaggio*, Oscar Mondadori, Milano.
- Istituzione della Giornata nazionale in memoria delle vittime dell'immigrazione, 2016, *GU Serie Generale n.76 del 1-4-2016*, Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, Roma.
- Lopreno, D., 2015, *L'immigrazione italiana in Svizzera nel XXI secolo*, w: *La nuova migrazione italiana. Cause, mete e figure sociali*, Edizioni Ca'Foscari, Venezia.
- Noviello, M., 2015, *Historyczne uwarunkowania dysproporcji w poziomie rozwoju północnych i południowych Włoch*, [w:] *Badania i rozwój Młodych Naukowców w Polsce. Nauki humanistyczne i społeczne*. Tom I, cz. III, Młodzi Naukowcy, Poznań.

- Pugliese, E., 2016, *Le nuove migrazioni italiane*, w: *La nuova migrazione italiana. Cause, mete e figure sociali*, Edizioni Ca'Foscari, Venezia.
- Socciarelli, M., 2016, *Esperienze sul campo: i progetti educativi e ludico ricreativi di Save the Children Italia e supporto dei minori stranieri in arrivo via mare*, w: *Gli spazi a misura di bambino*, Save the Children Italia Onlus, Roma.
- Wilczyński, W. J., 2015, *Muzułmanie w Europie: aspekty geograficzne, polityczne i religijne*, Przegląd Geopolityczny, t. 14, s. 107-120.

Summary

Immigrants in Italy with a special focus on minors

The article presents the aspect of human migration to Italy from North African countries and areas of the Middle East with particular emphasis on the issue of organization of the influx of people and support from Italy (Mare Nostrum action) and the European Union Member States (Triton action). Migration to Europe in recent decades has become very problematic, especially for Italy, which is considered to be a transit area, where the organization of a system of identification of the population exceeds the capabilities of many of the centers of first support (because of their overpopulation). The main causes of human migration are considered to be the escape from conflicts and persecution, desire to improve the quality of life by seeking employment, as well as the need to unite with the members of the family who have already settled in the territory of the country. The influx of people, especially minors who are not taken care of requires Italy to grant these people immediate assistance and does not provide for their expulsion from the territory of the country. The people who are not taken care of are particularly vulnerable to actions on the part of illegal organizations through the exploitation of minors and people trafficking.

Key words: Italy, illegal migration, Mare Nostrum action, Triton action, minors.